

Harrie Geelen – *A portret of the artist as a young man*

De openingstoespraak die ik hield bij de overzichtstentoonstelling van zijn werk op 1 Oktober 2008 in Cultureel Centrum Glaspaleis Schunck in Heerlen.

*Ben ik linksbuiten op rechts
of
rechtsbuiten op links?*

Beste Harrie, Beste Imme Dros, beste Heerlenaren & beste anderen

Ben ik linksbuiten op rechts
of
rechtbuiten op links ?

Is de hoogste vorm van cultuur Voetbal?

Mij is gevraagd op deze, geheel aan Harrie Geelen gewijde tentoonstelling "Hamel, Hilversum, Heerlen" ¹ een openingswoord te spreken, en wel over Harrie's Heerlense periode.

De tijd, dat hij zijn artistieke carrière begon op het Bernardinuscollege aan de Akerstraat alhier, als leerling van het Gymnasium. Ik was toen zijn mede-gymnasiast. Ik besef, dat ik hen die denken, nu gaan wij een fraai vertoog horen over Harrie's kunstenaarschap, zwaar teleur ga stellen want het zal hier voornamelijk blijken te gaan... over Harrie's....sportmanschap!

Hoe komt dat zo?

Is het omdat het woord gymnasium oorspronkelijk *sportschool* betekent? Denk aan het woord 'gymnastiek'. Erg onwaarschijnlijk, want de betekenis *Sportschool* is in de loop der eeuwen zo zwaar ondergesneeuwd geraakt, dat het woord *Gymnasium* heden zowat het tegendeel betekent.

Dat is het dus niet.

Het komt door Harrie zelf!

Uiteraard heb ik Harrie opgebeld om een aantal feiten te checken.

Tenslotte is die periode meer dan vijftig jaar geleden.

We bespraken zo het een en ander en bleken gelukkig wat onze herinneringen betreft redelijk op een lijn te zitten.

Totdat Harrie plotseling zei: "Weet je waar je mee een groot plezier zou doen, Maan?" Ik heette vroeger op school Maan.

"Nee, zeg het maar!"

"Als je die hele periode compleet zou verzinnen. Gebruik je Dikke Duim!"

Was ik verbijsterd?

Nee, omdat dit antwoord Harrie typeert. De fantasie gaat bij hem boven alles! De verbeelding aan de macht zou de slogan van de jaren zestig worden. Maar bij Harrie was het al in de jaren vijftig vanzelfsprekende praktijk. En dat is zo gebleven. Zie de tentoonstelling van vandaag.

Ja, omdat het voorstel de dikke duim te gebruiken allemachtig aanlokkelijk is. Ik zou dan bijvoorbeeld inderdaad nu tegen u met een stalen smoel het volgende kunnen beweren: Harrie was toentertijd op het Gymnasium niet zozeer een veel belovend kunstenaar, maar vooral ... een talentvol sportsman.

Jeugdtafeltenniskampioen!

Bewijs?

Staat er niet geschreven over hem in de Studentenalmanak van Amsterdam (1964): Bij deze man schieten de ideeën als ping pongballetjes door het hoofd! O, zo!

Sprookjesachtige onzin. Zelden iemand meegemaakt die zo volslagen niéts met sport had als Harrie.

Het gymnasium was de kleinste afdeling van het Bernardinus. Veel leerlingen kwam uit uithoeken als Ubach over Worms, Nieuwenhagen en dergelijke: 'diep in de Bush-Bush' van Zuid-Limburg. Het Bernardinus was een echte streekschool.

Die verre leerlingen hadden bar weinig zin om op zaterdag naar school terug te keren om deel te nemen aan de voetbalcompetitie, zo was keer op keer gebleken..

Dus onze gymnastiekleraar had steeds grote moeite om het gymnasiumelftal samen te stellen. Een écht elftal van elf man. Een leerling, die in Heerlen zelf woonde, zoals Harrie, was dus nogal eens de klos. *En ik. Geen genade! Gij zult voetballen!*

Op een goede zaterdag was het weer eens zover. Harrie was tot linksbuiten gebombardeerd en liep ergens vooraan op het veld verloren rond te sjokken. Linksbuiten was toentertijd de kneuzenplaats in een elftal. Van Johan Cruijff had nog nooit iemand gehoord.

Er was een krachtig schot door onze midvoor op het doel van de tegenstander gericht. De doelman wist het al vallend maar nauwelijks weg te stompen. Gevolg: de bal belandde onverwacht voor mijn voeten. Harrie stond op dat moment vlak bij het doel. Ik schoof de bal naar hem toe.

Dat doel was dus leeg.

Harrie hoefde maar in te tikken.

Hij... DEED HET NIET!

Hij stapte doodgemoedereerd over de bal heen.

Het Gymnasium verloor die middag met 0-1 van de HBS. En dat terwijl wij dus zo makkelijk de gelijkmaker hadden kunnen scoren en ...daarmee onze Eer zouden hebben gered!

De HBS, de grootse afdeling van het Bernardinus, kon namelijk uit een veel groter arsenaal voetballertjes putten. *Zij zijn uit Sparta, wij uit Athene...* Het Gymnasium verloor vrijwel altijd. Een gelijk spel zou voor ons de waarde van een overwinning hebben gehad.

Na afloop van de wedstrijd, werd Harrie toegesnauwd, dat hij nooit, nooit meer mocht meedoen aan de voetbalcompetitie. Iets waarover hij in het geheel niet rouwig bleek.

Uiteraard vroeg ik Harrie toentertijd waarom hij die gouden kans om een doelpunt te maken zo duidelijk had laten lopen

“Maan,” zei Harrie “Het doel was leeg... zó scoren dat is geen KUNST!”

Een verbijsterend antwoord? Nee, niet uit de mond van een geboren kunstenaar!

Maar nu, vele jaren later, enthousiast beoefenaar van *haiku* en daardoor indirect vertrouwd geraakt met het fenomeen *zen*, heb ik zowaar een *sartori* gekregen en ben ik zo stoutmoedig om het volgende te beweren:

Harrie heeft toentertijd iets groots verricht, daar op dat voetbalveld van het Bernardinuscollege. Hij heeft het... Zen-voetbal in Nederland geïntroduceerd. Het *Niet-voetbal*.

Haiku van het Zen-voetbal

*Hoe de bal rolde
van onze doelloze voeten
in ...het eigen doel*

Jammer, dat Harrie's toenmalig handelen nooit de KNVB-burelen bereikt heeft! Dan zou het heden op zondagmiddag na wedstrijden in de Eredivisie van het soort Ajax - Feijenoord, héél anders toegaan. Immers *niks geen* hooligans, uitsluitend nog Verlichte Zen-Boeddhisten! *Vredesvoetbal!* De ME volmaakt overbodig!

Dames en heren, toch maar niet. Toch maar niet de Dikke Duim! Hoe verleidelijk ook! Wij gaan ons houden aan de feiten.

Want die zijn op zich al wonderlijk genoeg.

Neem mijn eerste contact met Harrie. Dat was uiterst indirect, namelijk via een *meubel*. Harrie en ik zijn allebei nogal aan de lange kant.

En dat betekende dat ik in derde klas gymnasium in de grote bank achterin mocht zitten, waarin voorheen Harrie gezeten had. Dat kon ik opmaken uit het feit dat die bank vol poppetjes getekend was, die als twee druppels water leken op de poppetjes in de rubriek *de Coude Colderclub*, de vaste (humoristische) rubriek van Harrie in het

schoolblad Binden en Bouwen.

Ik wist toen nog niet dat ik een jaar later Harrie Geelen zou opvolgen als redacteur van Binden en Bouwen, want redacteur zijn van dat verheven blad mocht je pas zijn als je minstens vierdeklasser was.

Het Bernardinus-college was toen nog een pure jongensschool.

En van een duidelijk rooms-katholieke signatuur. Het werd geleid door een mild ascetische patersoort, de Franciscanen.

Ik zie ze nog op de speelplaats staan. In hun harige, bruine pijen en met de drie knopen in het witte koord om hun middel, symboliserend: *armoede, gehoorzaamheid & kuisheid* ... kom daar nog maar een om!

En ... altijd op sandalen, waarin sommigen onder deze dienaren Gods zelfs hartje winter, hoe bar de kou ook, geen sokken droegen! Hun tenen zagen er dan angstwekkend blauw uit. *En dan was er ook nog eens het celibaat!*

Roeping, o, Franciscus van Assisi, mij niet gezien! Roep maar naar de vogels en de vissen!

Meisjes zaten in die tijd, de jaren vijftig, op het Clara-college. Omgang met deze wezens van een andere planeet (*Venus!*), werd overigens zoveel mogelijk ontmoedigd.

Dat leidde maar af van het huiswerk maken en zo... Je zag dus deze 'afwijkende mensensoort' officieel pas tijdens de dansles op de zesde klas.

Overigens was de sfeer op onze school niet overmatig streng, meer paternalistisch.

Zo waren er allerlei soorten clubs waarmee de paters ons Bernardijnen met wisselend succes na schooltijd van de straat trachtten te houden.

De Filmclub. De Missieclub. De Scheikundeclub. De Debatingclub. De Toneelclub.

De hierboven al genoemde voetbalcompetitie. Buitenschoolse activiteiten heet dat tegenwoordig.

Een tweetal van die activiteiten is zowel voor Harrie als voor mijzelf bepalend geweest voor ons verdere leven.

Dat is *een*: de Tekenclub van meneer Fonville en *twee*: het schoolblad Binden & Bouwen.

Harrie's toenmalige creatief activisme beperkte zich, anders dan het mijne, daartoe niet. Zo herinner ik mij dat hij ook de spil was van de Toneelclub.

Heel levendig staat mij voor de geest de ademstokkende avond dat Harrie een soort *one man*-cabaret opvoerde van eigen vinding in het Pancratiushuis aan de Nobelstraat, het patronaatsgebouw van de Sint Pancratiusparochie, hier in Heerlen.

Maar hij had duidelijk te weinig tijd gehad - we hadden altijd bergen huiswerk - voor een gedegen voorbereiding. Dus op een gegeven moment stond hij daar, met een kolossale stroblonde pruik op, domweg maar wat te doen. *Iets transgenders avant la lettre?* De zaal begon daar almaar rumoeriger op te reageren!

Niettemin ook die onheilsavond bleef Harrie onverstoort zichzelf. In de pauze ging hij zowaar zelfs nog gauw thuis wat nieuwe rekwisieten halen, om daarmee na de pauze met zijn *one man show* als in een soort trance door te gaan tegen alle gejoel in.

Na aanleiding van deze (geflopte) avond vertrouwde hij me toe: “Maan, je moet ook altijd dingen doen in je leven, die je eigenlijk niet kunt...”

Maar het hoogtepunt van ons beider creativiteit speelde zich toch wel af op de Tekenclub van Meneer Fonville.

Iedere Woensdagavond deden we daar onder Henk Fonville's begaafde leiding van alles en nog wat. Beslist niet alleen tekenen en schilderen, maar ook mozaïeken maken, lino's snijden, enz. enz.

Harry heeft mij eens toevertrouwd over zijn dagelijkse werkplek : “Maan, als ik de tekenkamer binnen kom van de Marten Toonderstudio, dan ruikt het daar net zo als in de tekenklas van Fonville. En dan voel ik mij gelukkig.”

Lokale roem boekte de Tekenclub met het vervaardigen van een panorama van Heerlen, gemaakt, hier, vanaf het dak van het Glaspaleis Schunck, waarvoor Harrie de opzet maakte, en dat vervolgens door ons allen gezamenlijk werd uitgewerkt.

Kunst door een collectief van (piep) jonge mensen!

Heel bijzonder, eigenlijk.

Naar mijn weten wordt het hier in Heerlen gekoesterd tot op vandaag de dag.

Was Harrie in die tijd de spil van de Tekenclub, nog meer was hij dat van het schoolblad Binden & Bouwen. Dat dank zij hem almaar in de prijzen viel. Ik herinner mij het landelijk bekroonde sprookjesachtige verhaal De Rode Schommel van zijn hand. En er zouden nog onnoemelijk veel sprookjesachtige Harrie-verhalen volgen zoals heel Nederland inmiddels weet!

Maar ook gedichten.

Dat dichtwerk mondde tenslotte zelfs uit in een heuse, samen met mederedacteur Binden & Bouwen Leo van Grunsven (in eigen beheer) uitgegeven bundel, treffend geheten *Waarom niet?*

Kortom, Harrie Geelen was eigenlijk toen, hoe jong ook, een soort van *artist in residence* van het toenmalige Bernardinuscollege. Als zodanig heeft hij grote invloed op mij uitgeoefend..

Want het feit dat er twee klassen boven mij op het gymnasium zich iemand bevond die, ondanks zijn jeugdige leeftijd, al openlijk kunstenaar was, heeft het voor mij het *uit de kast komen als dichter* een stuk makkelijker gemaakt. En daar ben ik hem dankbaar voor.

Hierbij zou ik het kunnen laten.

Maar ik wil toch niet eindigen dan met een klein eerbetoon aan de Dikke Duim, aan de verbeelding dus. Daar heeft Harrie tenslotte om gevraagd.

Tevens ook een eerbetoon aan Harrie's echtgenote Imme Dros. Haar en Harries liefde tot Homerus deel ik immers.

Eens gymnasiast, altijd gymnasiast!

Namelijk door het gedicht *Helena van T.* voor te lezen.

U denkt die T die staat natuurlijk voor Troje... ja, dát ook...maar hier toch allereerst voor Tennis!

Niks Tafeltennis, *Klassiek Tennis!*

In mijn ogen de sport voor gymnasiasten. Want de tennissport die beoefen je... in smetteloos wit. Het wit van de *peplos*, het kledingstuk van de Oude Grieken. Het oogverblindend wit van de Akropolis. Al die marmeren Godenbeelden, het is alsof ze een gloed uitstralen als van wit licht. Tennis is *Wimbledon op de Olympus...!*
Love Game for ever!

Allemaal verbeelding?

Nogmaals, Gymnasium is het Griekse woord voor... *Sportschool.*

Gymnadzo betekent immers naakt zijn. De Grieken beoefenden hun sport naakt. Na afloop, zo stel ik mij voor, zaten ze dan 'in hun Goden-outfit' wat te converseren over van alles en nog wat, de zin van het leven inbegrepen. Een potje te lullen, dat zaten die naakten daar.

Zoals Aphrodite uit schuim is geboren, zo ontstond uit dat potje lullen... de filosofie! Althans dat denk ik. Of dat zo is... ik ben geen filosoof, maar een dichter.

(Leest Helena van T. voor)

Helena van T.

Vannacht bevond ik mij op het terras
van tennisclub *Verlangen*

En ook zij was daar, de langbenige blondine
die wij gymnasiasten Helena noemden
Vriendschap en Liefde waren zoals in een droom behoort

Alleen dronken wij nu *Champagne* niet langer Grenadine
of Orangeade
Gymnasiasten uit de Jaren Vijftig bleken plotseling onsterfelijken
Athanatoi met tennisrackets

Hoe was het mogelijk, na zoveel jaren Carboontijdperk
verenigd in de droom op de Olympus
van tennisclub Begeerte
met Menelaos' echtgenote, Paris' concubine

en roetvingerig Heerlen al zolang verlaten

O, Mijn stad (van mijn ruggenmerg)

Carboonzwart Troje
aan een mergel-
Gele Zee!

Ik verklaar de Tentoonstelling voor geopend!

Harries commentaar:

Beste Maan, dat met dat het voetbal, dat was heel anders!

Ik herinner het me zo. De leerlingen van het gymnasium moesten tegen de leraren spelen.

En omdat dat 'oude heren' waren, had men uit medelijden besloten het leerlingenelftal een hindernis mee te geven.

Dat was ik!

Want iedereen, werkelijk iedereen op school, wist dat ik nooit, nòit voetbalde.

Sterker, dat ik zelfs nooit tegen een blikje geschopt heb, zelfs als kleuter niet. Iedereen wist dus heel goed, dat ik alleen maar in de weg zou lopen.

Van genoemde wedstrijd herinner ik me dan ook enkel dat ik voornamelijk ergens verloren op het veld toekeek, met kranten gepropt in mijn kniekousen.

En verder een groots moment.

De keeper van de leraren kwam uit het doel en schopte de bal het veld in.

Duizelingwekkend hoog vond iedereen. En het ding kwam over de middellijn en toen naar mijn kant omlaag.

Recht op mij af.

Alsof de bal mij uitzocht!

Bewegingsloos ongelovig bleek ik omhoog kijken en liet de bal op mijn voorhoofd stuiteren (Ik had niets hoeven doen, ik stond precies goed).

De bal rolde weg en een andere speler deed er uiteindelijk wat mee. Maar aan de rand van het veld werd gehikt van het lachen.

Meer herinner ik mij niet, behalve dat zo'n leren bal heel hard is op je hoofd.

(Harrie Geelen, e-mail 3 – 12- 2021)

Aldus de Meester van *Oebele* en *Kunt u mij de weg naar Hamelen vertellen.*

Meneer?, Q en Q², en de Bommel-film 'Als je begrijpt wat ik bedoel' en nog veel meer.

Aldus de Meester van de Dikke Duim!

¹ Retrospectief 'Hamelen Hilversum Heerlen' rondom Harrie Geelen, 'Welkom in de wondere wereld van Harrie Geelen', 1 oktober t/m 16 November 2008, in Glaspaleis Schunck in Heerlen.

² Q & Q. Een TV- productie over twee jeugdige detectives, waarvan de achternamen met een Q beginnen. De letter die voor mysterie staat.

Vandaag de dag zelfs meer dan ooit.

Denk aan QA-non, de geheimzinnige figuur, die half Amerika ontregelde met zijn fake-nieuws. Zo zou Hillary Clinton volgens QA-non een pedofielennetwerk besturen vanuit een pizzeria in New York...

Onlangs wees linguïstisch onderzoek uit (zie Volkskrant 9 maart 2022)

dat achter deze Q., niet een, maar twee boosaardige fantasten schuil gingen.

Miljoenen Amerikanen, Trump-aanhangers, met name de Capitoolbestormers, bleken, helaas, maar al te bereid om deze giftige onzin te geloven.

Was onze wondere wereld maar meer de wondere wereld van Harrie Geelen en in het geheel nièt de wondere wereld van Donald Trump!

Doch die Verhältnisse die sind nicht so!